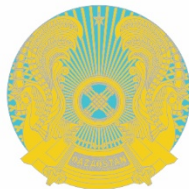

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ
ПАРЛАМЕНТІ МӘЖІЛІСІНІҢ

Д Е П У Т А Т Ы

Д Е П У Т А Т

МАЖИЛИСА ПАРЛАМЕНТА
РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

010000, Астана, Парламент Мәжілісі

20 __ жылғы «__» _____

№ _____

2023 жылғы 12 сәуірде жарияланды

010000, Астана, Мажиліс Парламента

«__» _____ 20 __ года

**Қазақстан Республикасының
Премьер-Министрі
Ә.А. Смайыловқа****Депутаттық сауал****Құрметті Әлихан Асханұлы!**

Парламент Мәжілісі депутаттарының алаңдаушылығын тудыратын елдегі күрделі мәселелердің бірі – букмекерлік кеңселер, құмар ойындар және интернет желісі арқылы ұсынылатын барлық бәс тігулер.

Жылдам байыту азғыруы, ең алдымен, аз қамтылған адамдар мен жастарды тартады. Осы проблема қайғылы жағдайға айналады, жастардың тағдырын бұзады, салдарынан олардың отбасылары зардап шегеді.

Соның салдары қылмысқа алып келеді. Мәселен, Қазақстан Республикасы Бас прокуратурасының деректеріне сәйкес 2022 жылы 157 мыңнан астам қылмыстық құқық бұзушылық жасалған, оның 20 %-ы немесе 31 мыңнан астамы құмар ойындар негізінде жасалған. Қазіргі уақытта түзеу және пенитенциарлық мекемелерде 34 702 адам ұсталуда. Бір сотталғанды ұстауға күніне 5 800 теңге жұмсалатынын, жылына 2,2 млн теңге шығын келетінін атап өткім келеді. Осындай адамдарды ұстауға арналған шығыстар жалпы 76,3 млрд. теңгені құрайды. Алайда, көрсетілген қаражатты профилактикаға бөлу және құмар ойындарды жарнамалауға тыйым салу арқылы осы санаттағы құқық бұзушылықтардың өсуін болдырмауға болады.

Бұдан басқа, 2022 жылғы статистикалық деректерге сәйкес 3 676 суицид фактісі жасалды, оның әрбір бесіншісін құмар ойынға құмар адам жасады.

Осылайша, букмекерлік кеңселер мен басқа да құмар ойындар қазақстандықтардың өміріне кері әсерін тигізеді.

Ұлттық статистика бюросының деректері бойынша құмар ойындарды ұйымдастыру және бәс тігу бойынша көрсетілген қызметтердің көлемі мыналарды құрады:

- 2020 жылы – 89,7 млрд. теңге;
- 2021 жылы – 501,2 млрд. теңге;
- 2022 жылы – 600 млрд. теңгеден астам.

Осылайша, соңғы үш жылда біздің азаматтар құмар ойындарға 1 трлн. теңгеден астам қаражат жұмсады, бұл алаңдаушылық туғызатын жағдай, өйткені Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымы лудоманияны ауру деп таныған болатын.

Букмекерлік кеңселер осы күнге дейін адамдарды құмар ойындарға тартып, агрессивті жарнамалық науқан жүргізіп, еліміздің ұлттық қауіпсіздігіне нұқсан келтіріп отыр.

Қазақстандағы барлық букмекерлік кеңселерді ойын аймақтарына көшіру туралы шешім нәтиже берген жоқ, өйткені олар интернет арқылы оңай қол жетімділікте жұмысын жалғастыруда.

Онлайн-казиноға келетін болсақ, онымен күресудің негізгі әдісі – әлеуметтік желілерді, интернет-ресурстарды бақылау, заңсыз материалдары бар сайттарға кіруді бұғаттау.

Алайда, осы шара іс жүзінде ештеңені шешпейді, өйткені онлайн-казино жаңа домен бойынша ашылуы мүмкін және бұғаттауды VPN жүйесінің көмегімен айналып өтуге болады.

Халықаралық тәжірибеге сүйене отырып, мен мыналарды атап өткім келеді:

Біріншіден, бүгінгі күні көршілес Қырғызстанда букмекерлік кеңселер мен тотализаторлардың қызметіне 2015 жылдан бастап тыйым салынған. Тыйым «халықтың имандылығы мен денсаулығын қорғау» үшін енгізілді.

Екіншіден, Өзбекстанда букмекерлік кеңселердің қызметіне тыйым салынады. Бұдан басқа, Өзбекстанның Әкімшілік және Қылмыстық кодекстерінде құмар ойындарды және басқа да тәуекелге негізделген ойындарды ұйымдастыруға және өткізуге тыйым салатын баптар әлі де бар.

Үшіншіден, Оңтүстік Кореяда Корея азаматтарына құмар ойындарға қатысуға тыйым салынған және олардың құмар ойындарын ойнауға мүмкіндігі жоқ. Елдегі ойын мекемелері кәрістерден басқа барлық адамдар үшін ашық.

Төртіншіден, Қытай Халық Республикасында құмар ойындарға ресми түрде тыйым салынған. Онлайн-казино ойыншылары түрме жазасына кесіледі. Бұдан басқа, қатаң цензура бар және құмар ойындармен байланысты барлық интернет-сайттар бұғатталған.

Үкіметтің мөлшерлемелерді есепке алу орталығын енгізу және жеке тұлғаның құмар ойындарға қатысуын шектеу сияқты құмар ойындар мәселелері бойынша қабылдаған шаралары тек құмар ойындарға қатысқан адамдарға қатысты болып отыр. Бұл ретте, тек 1600 жеке тұлға немесе лудомандардың жалпы санының 0,5 %-ы құмар ойындарды шектеді (*Қазақстан Республикасындағы ашық дереккөздерге сәйкес 350 мың лудоман бар*).

Бұл ретте, Үкімет осы ұйымдардың жарнамалық қызметін бақыламайды, ол букмекерлердің барлық спортқа, спорттық іс-шараларға демеушілік жасайды, сондай-ақ салық төлейді деп сілтеме жасайды.

Сонымен, мынадай салыстыруды келтіргім келеді:

Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігі Мемлекеттік кірістер комитетінің деректеріне сәйкес 2022 жылы ойын бизнесін ұйымдастырушылардан салық аударымдары 109 млрд. теңгені құрады.

Бұл ретте бір адамға шаққанда лудоманиядан емдеу курсы орта есеппен 400 мың теңгені құрайды. Елде осындай 350 мыңға жуық адам бар екенін ескерсек, оларды емдеуге жұмсалатын шығындар 140 млрд. теңгені құрайды.

Сондықтан дені сау ұлт пен букмекерлік кеңселердің қызметі арасындағы басымдықты белгілейтін болсақ, онда таңдау айқын болуға тиіс.

Осыған байланысты, құрметті Әлихан Асханұлы, Сізден қабылданып жатқан шаралар бойынша түсіндірме беруді және мынадай іс-шараларды өткізуді тапсыруды сұраймын:

1) заңнамалық деңгейде барлық ақпараттық алаңдарда (ТВ, радио, сыртқы жарнама, билбордтар және т.б.) осындай ұйымдарды жарнамалауға толық тыйым салуды белгілеу;

2) интернетте құмар ойындарды бұғаттау үшін интернет-контентті шектеу бойынша ең озық жүйелердің бірі ретінде Қытай Халық Республикасының тәжірибесін зерделеу;

3) Банктік карталар, POS-терминалдар, ұялы байланыс операторлары арқылы ойын шоттарының төлемдерін қабылдауға тыйым салу қажет.

Көтіріп отырған мәселе біздің болашағымызға тікелей қатысты. Құмар ойындар тек ойын-сауық емес, сонымен қатар зиянды салдарға әкелуі мүмкін қауыпты індет. Отбасылар бұзылады, тағдырлар бұрмаланады, ал ең жаманы – жақындарымыз үшін орны толмас теріс салдар. Құмар ойындармен күресу біздің болашақ ұрпақ алдындағы бірлескен міндетіміз.

Біз балаларымызды, отбасымызды, достарымызды күн сайын олардың әлауқатына қауып төндіретін тәуелділіктен қорғау үшін бірігуіміз керек. Бірге өз елімізді құмар ойындардан босатып, оны қауіпсіз және бақытты орынға айналдыра аламыз. Біздің шешіміз ұлтымыздың денсаулығымен өркендеуінің кепілі болсын, балаларымыз олар үшін жасаған істерімізді мақтан етсін. Күш-жігерімізді біріктіріп, еліміздің болашағын, халқымызды қорғауға кірісейік.

Назар аударғандарыңыз үшін рақмет, және осы жолды құмар ойындарсіз жарқын болашаққа бастайық!

**Құрметпен,
Қазақстан Республикасы
Парламенті Мәжілісінің депутаттары,
«RESPUBLICA» партиясы
фракциясының мүшелері**

**Р. Берденов
А. Қожаназаров
О. Құспеков
Д. Наумова
Д. Шүкіжанова
Н. Тау**

**«Ақ Жол» партиясы
фракциясының мүшесі**

Қ. Иса

**«AMANAT» партиясы
фракциясының мүшесі**

**С. Мұсабаев
Д. Исабеков**

**Бірмандаттық аумақтық сайлау
округі бойынша сайланған депутат**

А. Назаров

*орынд. А. Қыстаубаев
746215*